

Oguz hanyň oýlanmasy

Category: Goşgular, Kitapcy

написано kitapcy | 21 января, 2025

Oguz hanyň oýlanmasy Oguz hanyň oýlanmasy

Tamgalar hakda halaýyknyň aýtgany

(Şeýdaýynyň »Oguz han« poemasyndan)

Atasy □ akyl,
Enesi □ nakyl,
Bir gyz dogulmyş,
Ýigrim dört şekil.

Şu ýaňlyg gözel milletiň ýary,
Bul, bizden awwal bolsa-da zary.
Iliň gözüne görülgen imes,
Türkmen dünýä ingenden bari.

Kim alsa ony,
Bütün ömürin,
Şat bolup geçirgeý,
Tut bul emirin.

Indi öser siz,
Ýowny basar siz,
Siz dolup-daşyp,
Ornun gysar siz.
Çykyň jahana, nobat siziňki,
Uçraşsa duşman, başyn keser siz
Köňlümge getirdim,
Kolumdan ötürdim,
Bir-birden gaçdy,
Tirkeşip uçdy,
Ýerli-ýerinde tüzüp bitirdim,
Ki ýürek syrymgy ilime açdy...

Oguz han ogullaryna, agtyklaryna serenjam berşi ýaly, goşunyna

hem serenjam beripdir. On nökeriň baştutanyna Beg, ýüz nökeriň serdaryna Agabeg, müň nökeriň serdaryna Beglerbegi diýlipdir. Beg adyny göteren özüni ýurduna, Watanyna lükgeligi bilen bagyş edipdir. Däliler □ ýörite duşmanyň tuguna depýän, tugy ýykýan, duşman goşunynyň serdarynyň üstüne çozýan aýratyn topar eken. Olara duşman tuguny ýykyp bilmän gelmek ölüm bilen barabar bolupdyr.

Beýik hanyň ýanynda wezirleri bolýar, emma esasy akyldar weziri Ulug Töre eken. Soňky esasy wezire hem Ulug Töre diýlip, soňra töre diýen söz birneme manysyny üýtgedip, ygtyýarly han manysyna hem eýe bolupdyr. Tör sözi hem Töre sözünden gelip çykýandyr. Öýüň, köşgüň töri Töräniňki eken.

Oguz han ýörişlerini tamamlap, ulus-ilini çagyryp, kyrk gije gündiz toý berýär. Şol toýa hem gurulmak toýy, ýagny gurultoý diýip at beripdir. Ýadyňyzda bolsa 1040-njy ýylda Seljuklar uly ýeňişden soň Daňdanakanda gurultoý geçirip, Togrul bilen Çagry begi patyşa diýip yglan edýärler. Nedir şa bolsa 1736-njy ýylda Mugan çölünde gurultoý geçirip, iki ýüz müň myhman çagyryp, şol myhmanlaryň islegi netijesinde şa bolýandyr.

Gümmür-gümmür nagaralar urulýar,
Düňňür-düňňür tagaralar urulýar,
Tebil kakyp
dabaralar gurulýar,
Toý tutulýar ili jemläp ýörite.
Ilçileriň yzy bilen Oguz han
Çykýar ýörişe.

Leşgerleri sap-sap □ öňde serdary,
Çerikleri sap-sap süýşýär ýer ýaly.
Sanjaklar parlaýar, atlar arlaýar,
Oguz alyp barýar ygtykadyny,
Zemin onuň mülki,
Asman çadyry.
Baýlyk däldi Oguz hanyň matlaby,
Basyp almak däldi onuň maksady.
Zemin jemendesini bir pikre uýsa,

Zemin jemendesi bir dine uýsa,
Jahanyň halklary bir haka uýsa,
Jümle-jahan abadanlyk boljakdy,
Ulus-iller ekip-tikip biljekdi.

Uruş bolsa ýaşamaga dünýe dar,
Uruş bolsa iller tötek nana zar.
Ol söweşe däl-de,
Arşyň paýhasyn
Saçak deý önünde göterip barýar.
Onuň Arşdan inen taglymaty bar,
Onuň bir Hudaýy,
Ýeke Haky bar,
Onuň arşdan inen Hakykaty bar.
Ol ygtykat şugla saçýar Gün ýaly
Oguz hanyň bar matlaby, maksady
Bir Hudaýa uýdurmaly jahany!

Bir Taňry bar!
Bir taňry bar pelekde!
Ol älemiň hökmürowan eýesi
Bir Taňry aýlap dur çarhypelegi.
Goý bir bolsun adamzadyň dini-de,
Çünki birdir adamzadyň atasy,
Çünki birdir adamzadyň enesi,
Birdir onuň gany-da!

Golunda ygtykat,
Arşyň kelamy,
Leşger tartyp Beýik Oguz han barýar.
Bir Haka uýana berýär baýlygy,
Ýogsa duşman bolup ol söweş gurýar.
Zabt edýär ol Ruma, Şama, Yraga,
Zabt edýär ol Eýran bilen Turana,
Zabt edýär Şarka, Garpa, Şemala, 1
Müsür, hindä,
baky buzluk Zulmada. 2

Il eýläp,
dost eýläp şäher kendi ol,
Berdi dünýä pygamberlik paýhasyn.
Pygamberlik parasadyn berdi ol,
Pasyrdadyp adalatyň baýdagyn.
Ýeke-täkdir Taňry,
Ýekedir ynsan,
Bir atanyň, bir enäniň ogludyr.
Jümle-jahan jemendesi, illeri
Bir atanyň, bir enäniň kowmudyr.
Zemindäki barça halklar dogandyr,
Uruş bolsa ýeke jahan dar bolar,
Dogan bolsa...
bir saçaga sygyýandyr.
Il boljakmy?
Geç saçagyň başyna,
Taňryny tanaman ýaşap bolmaýar.
Müň dinli, müň dilli, müň uruş-ýowly,
Jahanda abadan ýaşap bolmaýar!

Saparmyrat TÜRKMENBAŞY Goşgular